Ny Produktion

14 Dages Tidsskrift

Fra Stat til Sogn ∴ Fra Lønarbejde til Samarbejde

Redaktører: I. I. IPSEN og A. V. LUNDSTRØM (Ansvarhavende)

NR. 1 | 15. SEPTEMBER 1925 | PRIS: 25 ØRE

Ny Produktion.

Midt i en rig og skøn Verden lever Menneskene under et forrykt økonomisk System, hvis mærkeligste Skavank synes at være Mangel paa Afsætningsmarked for et Produktionsoverskud af materielle Goder, skønt Størsteparten af Menneskene sukker efter de mest elementære Fornødenheder til Livets Ophold og Forskønnelse. Mange, som intet hellere ønsker end produktiv Beskæftigelse, holdes i Uvirksomhed og bliver kummerligt forsørget ved Understøttelse og Fattighjælp, medens de der arbejder produktivt, maa arbejde for saa ringe et Udbytte og i saa mange Timer at baade Lysten og Evnen til at nyde Livet og Arbejdets Frugter er højst minimale. Hos begge Parter bliver Arbejdsglæden og Skabertrangen formørket og kvalt af økonomisk Kummer. Kun en lille Part af Menneskene har det godt, uden hverken at „saa eller høste", og Guderne maa vide at det ikke er Vorherre der sørger for deres Velvære.

Om denne Tilstand er nødvendig? Vi vil i dette Tidsskrift se bort fra den Slags Svar der gives af Lærebøger i Dogmatik og Socialøkonomi; vi vil arbejde os frem til en Besvarelse baseret paa jævn Fornuft og uhildet Tænkning i Overensstemmelse med Viden og Erfaring.

Der er foreløbig ingen Udsigt til Mangel paa Raastoffer, der er en næsten uudtømmelig Overflod, og der er Overflod paa Arbejdskraft til Forædling af Raastofferne til nyttig Produktion. Det eneste vi mangler er et økonomisk Produktionssystem der sikrer alle Mennesker Arbejde, Arbejdets Frugter og Frihed til at nyde Livet.

Vi vil efter Evne søge at paavise Fremgangsmaaden for at naa til et saadant System.

Da det første Radioapparat blev bygget var det et højst ufuldkomment Instrument. Men efter faa Aars Eksperimenteren var man naaet til et vidunderlig fuldendt Instrument. Det samme Resultat kan naas med det økonomiske System vi lever under. Ogsaa dette kan i Løbet af kort Tid blive omforandret og nyskabt til den højeste Fuldkommenhed, naar vi blot stræber hen mod et saadant Maal. Kun nødes vi til at eksperimentere forsigtigere, fordi det i Samfundslivet drejer sig om et kostbart, uerstatteligt og levende Materiale, og ikke et dødt, som i Radioapparatet; men Metoden er den samme.

A. V. L.

Socialismen skader i Øjeblikket ingen, har Hr. Borgbjerg sagt; det har staaet i Social-Demokraten.

Og det er sandt. Det bedste Bevis er, at Kapitalist-Staten har gjort Hr. Borgbjerg til Minister. Den har anset ham for uskadelig.

Kongens Drøm.

Et gammelt Æventyr.

Kongen i Morialandet havde en Gang tre Nætter i Træk en mærkelig Drøm. Den første Nat drømte han at en *fed* Mus løb hen over hans Dyne. Naa, man drømmer saa meget meningsløst, saa det tænkte han ikke videre over. Men næste Nat drømte han at en *mager* Mus løb over Dynen. Det begyndte at forekomme ham underligt. Og da han den tredie Nat drømte om en *blind* Mus, blev han saa perpleks at han lod sende Bud efter sine Ministre.

Han forklarede dem hvad han havde drømt, og da ogsaa Ministrene mente at noget lignende aldrig før var hørt i Morialandet, holdt de Raad om Sagen, medens Kongen trak sig tilbage for at falde lidt til Ro.

Til at begynde med var der mange Meninger om den Ting; Kirkeministeren mindede sine Kolleger om Faraos syv fede og syv magre Køer; Statsministeren holdt paa at det maatte sigte til noget med Valutaen, der muligvis bedredes, skønt han var blind for hvordan det skulde gaa til; men den kvindelige Minister foreslog, som den praktiske Dame hun var, at man skulde lufte Kongens Sengeklæder lidt oftere, saa sov han nok bedre. Det klareste Hoved var imidlertid Justitsministeren; han foreslog en Drømmetydning som de omsider enedes om; og saa sendte de Socialministeren afsted med den til Kongen.

— Naa, lad os saa høre, sagde Kongen.

— Deres Majestæts Regering er kommen til et Resultat, svarede Ministeren. Den fede Mus maa have social Betydning; den kan ikke sigte til andet end Deres Majestæts Embedsmænd, Overklassen, alle dem der har det godt og fedt i Morianernes Land.

— Det var jo rart, sagde Kongen og gned sig i Hænderne. Men saa den magre Mus?

— Ja den kan ikke være et Billede paa andet end Arbejderklassen, paa Proletarerne, for naar jeg skal være ærlig, de bliver ved at være lige magre.

— Høm, sagde Kongen. Den blinde Mus da?

— Ja det er lidt vanskeligt at sige det; men Justitsministeren... Deres Majestæt kender ham jo... Justitsministeren mente at den blinde Mus maatte være Deres Majestæt selv, for Deres Majestæt ser ingen Ting af det hele. Sagde han!

Og nu kommer Slutningen paa Historien, og den maa man især lægge Mærke til. Den lyder saaledes:

Da blev Kongen meget betænkelig. Og han lod al Ting blive ved det Gamle.

Reaktionen er over os! staar der i Arbejderbladene. Jamen Reaktionen det er Arbejderne selv. Derfor er den over dem.

Bourgeoisiets Forbrydelse.

Ved Bourgeoisiet, et internationalt Ord der kun daarligt kan oversættes med Borgerskabet, forstaas her det som Socialdemokraterne kalder for Overklassen, de Besiddende, Magthaverne. Men naar vi taler om Bourgeoisiets Forbrydelse tænker vi ikke paa at sætte den deri at disse Mennesker er kommet *over* andre, at de gennem Lønsystemet har faaet de Besiddelsesløse *under* sig. I Nutids-Staten er al Ting en Kamp for at komme over andre. Selv Lønarbejderne har deres Overklasse; der er langt fra en Proletar til en Partifører. Men det kan ikke kaldes en Forbrydelse at deltage i det almindelige Slagsmaal om Penge og Magt. Heller ikke bebrejder vi Bourgeoisiet at det ikke er i Stand til at lede Produktionen; den er overalt ude i det vanvittige, og med Verdenskrigen synes den sunde Fornuft at være endelig afgaaet ved Døden. Dette Produktionsvanvid kan man ikke give en enkelt Samfundsklasse Skylden for. Nej, vi anklager Bourgeoisiet for den Forbrydelse ikke at have set, ofte ligefrem ikke at have villet se det ellers iøjnefaldende, *at det lever af andres Arbejde.*

En Bourgeois, en „Storborger" ejer, lad os sige for 100,000 Kr. Kreditforeningsobligationer; dette kan ikke betyde andet end at der et eller andet Sted gaar et hundrede Bønder og arbejder Indtægt sammen til ham Aar ud og Aar ind, uden at han selv behøver eller blot tænker paa at røre en Hakke, en Skovl og en Spade. Paa samme Vis er der en som ejer 100,000 Kr. i Dampskibsaktier, det vil sige har et hundrede ham personlig fuldstændig ukendte Søfolk og Havnearbejdere under sig. Eller en Industriherre lever langt borte fra Fabriken og udbytter hundrede Fabriksarbejdere, deres Hustruer og Børn. Der lader sig ikke indvende: Jamen Manden har tjent de 100,000 Kr., de er hans Ejendom; thi en Mand tjener aldrig, bogstavelig talt aldrig hundrede tusinde Kroner uden gennem andres Arbejde, og det er altsaa, moralsk set, slet ikke hans Ejendom; de er taget fra andre. Og vil man indvende at der jo er Ejendom ogsaa for Arbejderne, saa svarer vi: Ja, man søger at hjælpe dem ved „humane Arbejderlove", som holder Liv ogsaa i Udbytningen, og som Arbejderne for Resten selv maa betale gennem nye Skatter og nyt Lønarbejde; men udover Lønnen ejer de intet.

Hvad bliver Straffen for ikke at se dette? Thi Straffen er nu undervejs i alle Stater; Bourgeoisiet har en Anelse om det, derfor samler det sig allevegne om mere Humanitet; der skal indføres Bedriftsraad og Part i Udbyttet, men Udbytningen beholdes; der skal prækes Moral for andre, men Mangelen paa Moral i deres egen Levevis ser de ikke. Det overses i det hele taget af alle Statstilhængere at Staten, som *Karl Marx* sagde, er de Besiddendes Ret til Udbytning af de Besiddelsesløse. Over Arbejderne, som heller ingen Ting ser af det hele, er Straffedommen for længst fældet: *de bliver hvor de var, i Lønarbejdet, blandt dem uden Ejendom.* Men nu Bourgeoisiet?

Forinden det dør som Udbytterklasse, for denne Død er det i alt Fald vis, vil vi endnu en Gang faa at høre det kendte Jammerhyl: Jamen uden Kapital ingen Arbejde; man kan ikke undvære os Kapitalister! Fuldkommen rigtigt, men vel at mærke: *hvis Arbejderne ikke duer.* I Rusland duede de ikke, de var det elendige Zardømmes elendige Efterladenskab, og de

naaede til deres egen Ulykke at faa Bourgeoisiet slaaet ihjel. Saa lod de sig hjælpeløst drive ind i den socialistiske Stat, den usleste Form for en Fornyelse af Samfundet. At Arbejderne hos os endnu ikke duer til at undvære Kapitalisterne er sikkert og vist; deres Ledere regerer i den Grad kapitalistisk at store Dele af Bourgeoisiet har allieret sig med dem, og Lønsystemet har aldrig staaet fastere end nu da Arbejderne selv støtter det som Vælgere og Skatteydere. Den danske Arbejder kan ligesaa lidt som den russiske undvære Kapitalisten. Han kan nemlig ingen Ting selv; han skal have en Fører i Politik, og han skal have en i Arbejdet. Egenhændig tage Roret i Rigsdagen eller i Fabriken falder ham ikke ind. Man kan endnu faa det molboagtige Svar, hvis man taler til ham om Pengenes Afskaffelse: Jamen hvad skal jeg saa leve af? Han har ikke lært at Menneskene overhovedet *aldrig har levet af Penge.* Ikke en Gang Kapitalisten har det; han har nemlig heller aldrig levet af andet end *Arbejde*, men ganske vist af andres.

Der er for Øjeblikket ikke den Produktionsgren som Arbejderne er i Stand til at overtage; derfor leder Kapitalisterne endnu al Produktion, skønt de har ledet den bundløst slet. Og for dem gaar det personlig forholdsvis godt, selv under en socialdemokratisk Regering. Denne Alliance med Arbejderne vil naturligvis være en formildende Omstændighed naar Dommen over Bourgeoisiet endelig skal fældes; der er da ogsaa Udsigt til at det mange Steder redder Livet. *Men intetsteds redder det Lønsystemet, Udbytningsretten; den er tabt den Dag da Arbejderne hører op med at være — det de er nu.*

Til Arbejdet, Liv eller Død!
Det er desværre hidtil ikke blevet til andet end Liv. Det usle Liv som Lønarbejder, aldrig til en rask Død.

Et Forslag til Arbejdsløshedens Afskaffelse.

En af de uhyggeligste Fejl ved vort Samfundssystem er utvivlsomt „Arbejdsløshedens Forbandelse". At faa den bragt ud af Verden, eller blot formindsket, er et Problem der stadig er lige langt fra sin Løsning, skønt det er et staaende Diskussionsemne Verden over, mellem Statsmænd saavel som hos Menigmand.

Menneskene er sandeligt blinde, thi Løsningen ligger snublende nær. Ogsaa socialt søger Naturen at helbrede sig selv, og vi behøver kun at studere denne Naturhelbredelse i Samfundet — den spontane Opkomst og Udvikling af Arbejdsløshedskasser — for at faa et Fingerpeg om den bedste og mest naturlige Løsning af Arbejdsløshedsproblemet.

Det er Arbejdsløshed der frembragte Tanken om Oprettelse af Arbejdsløshedskasser, for dermed at tage Brodden af dette Samfundsonde. Og det er allerede mange Aartier siden de første Arbejdsløshedskasser blev oprettet i Danmark. Stigende og stadig længere Arbejdsløshed gav Stødet til Oprettelse af flere og flere Kasser og nødvendiggjorde Statsundstøttelse, og nu er der næppe et Fag der ikke har sin Arbejdsløshedskasse.

Den samme Udvikling foregaar i de fleste europæiske Lande, omend under skiftende Former. I England har den i de senere Aar herskende permanente Arbejdsløshedskrise fremtvunget et Understøttelsessystem, og de engelske Arbejdere faar nu, gennem Staten, 21 Shilling om Ugen i Tilfælde af Arbejdsløshed.

Udviklingen af Arbejdsløshedskasser og Udbetaling af Arbejdsløshedsunderstøttelse antager større og større Dimensioner, breder sig til flere og flere Lande og er ingen Tilfældighed, men en naturlig Følge af hele Samfundsudviklingen. Man har rystet paa Hovedet ad Socialister af forskellige Skoler naar de fortalte, at under et socialistisk System behøver man kun at arbejde 3—4 Timer daglig. Samfundsudviklingens Stadium i Dag, Teknik og Videnskab, viser med jernhaard Tydelighed at der ikke findes eller kan gives Arbejde Aaret rundt til alle Mennesker med den nuværende lange Arbejdstid. Efterhaanden som Maskinteknikken skrider frem, vokser den Stab, der er stødt ud af produktivt Arbejde og til Stadighed er uden tilstrækkelige Subsistensmidler, ikke paa Grund af Samfundets Fattigdom eller deres egen manglende Evne til at kunne producere, men fordi der bliver mindre og mindre Brug for menneskelig Arbejdskraft, og fordi vi ikke forstaar at tilrettelægge vort økonomiske System derefter. Det er dette Misforhold der har skabt og fremdeles driver Udviklingen af Arbejdsløshedskasser og Statsunderstøttelse; man kan sige at de er fremsprunget af samfundsmæssig Selvopholdelsesdrift. Men da behøver vi kun at aabne Øjnene for den Anvisning som denne Udvikling giver til at finde Vejen og Midlerne til fuldstændigt at afskaffe Begrebet Arbejdsløshed.

Der er intet Ondt i at der bliver mindre og mindre Brug for den menneskelige Arbejdskraft i Produktionens Tjeneste. Det betyder mere Frihed til aandelig Udvikling, og legemlig Sundhed følger naar der er Tid til Sport og Leg i den fri Natur. Det gælder kun at skabe et System der gør det muligt for alle Mennesker at nyde Frugterne af Fremskridt og Kultur.

Den første Spire til et saadant System har vi en Antydning af i den spontane Opkomst og Udvikling af Arbejdsløshedskasser, som det kun gælder om at føre videre ad de rette Baner. Men vi maa først komme til en Forstaaelse af Arbejdsløshedskassernes virkelige Natur. Understøttelse er nemlig et misvisende Udtryk.

De Millionbeløb der aarlig bliver udbetalt er for Størstedelen tilvejebragt af Arbejderne selv, ved Indbetaling af Kontingent; den Del der tilflyder Kasserne i Form af Stats og Kommunetilskud kan ogsaa med fuld Berettigelse siges at komme fra Arbejderne, direkte og indirekte, gennem Skatter. Det er derfor en mere korrekt Synsmaade *at betragte Arbejdsløshedsunderstøttelsen som en tilbageholdt eller opsparet Del af Arbejdslønnen.*

Set fra denne Synsvinkel er der den Fejl ved det nuværende Understøttelsesvæsen, at det er de samme Mennesker der gaar igen som Arbejdsløse, gennemgaaende den daarligste Part, og at det er den bedste Part, legemligt og aandeligt, der er i Arbejde og slider og slæber men aldrig nyder godt af deres i Arbejdsløshedskasserne opsparede Løn. Og desuden er Understøttelsen til de andre for lille til andet end til lige at vedligeholde Livet, og det endda kummerligt.

Det er derfor vort Forslag, at man skal udvikle Understøttelsesvæsenet paa den Maade *at enhver Arbejder* faar Part i en Arbejdsløshedsperiodes Understøttelse i Henhold til den Tid han har været i Arbejde, og at Understøttelsen forhøjes til henimod en normal Ugeløns Størrelse. Er vi naaet til at der i Kassernes Vedtægter kommer til at staa: Saa og saa mange Maaneders Arbejde giver Ret til saa mange Dages Frihed fra Arbejde med Bibeholdelse af normal Ugeløn, da er vi naaet et stort Skridt fremad. Det vil da ikke længere være Understøttelseskasser, men *en social Institution der fordeler Frihed og Arbejde lige mellem alle.*

Og den kan udvides til at omfatte Mennesker i alle Stillinger. Den Periode af Arbejde der kræves for at opnaa et vist Maal af Frihed fra Arbejde med Bibeholdelse af Løn, kan jo forlænges eller forkortes i Henhold til Tilgang og Behov af Arbejdskraft, saaledes at der stadig er Ligevægt. De Folk der er i Arbejde vil uden Frygt forlade dette og benytte deres Ret til Frihed og Ferie og lade andre komme til, ogsaa mindre arbejdsvillige. Der vil altid være Arbejde, og der vil altid være Frihed som det bedste Udbytte af Arbejdet.

Men Pengene?

I første Række faar Arbejdsløshedskasserne Midlerne direkte af Arbejdernes Løn; i anden Række indirekte, gennem Stat og Kommune; og i tredie Række direkte ved at tage de forøgede Udgifter fra Bedrifterne. Nogen Forandring i den bestaaende Ejendomsfordeling vil dette visselig ikke bringe. De forøgede Produktionsomkostninger vil ganske automatisk udjævnes i højere Varepriser eller lavere Arbejdsløn.

Men Arbejdsløsheden vil være bragt ud af Verden. Og andet og mere har vi ikke talt om i denne Artikel. Der vil være aabnet en Lejlighed for alle til at deltage i samfundsnyttigt Arbejde med en stadig flydende Indtægt og lige fordelt Frihed; og der opnaas en Forkortelse af Arbejdstiden, som nu ikke mere er lænket til et Dogme om 8 Timer pr. Dag, men til en aarlig Arbejdstid der svarer til Samfundets virkelige Behov af Arbejdskraft.

I næste Nummer bringer vi en udførlig Plan til Forslagets Gennemførelse.

A. V. Lundstrøm.

Tarifkæmpere kan ikke kæmpe for Lønnens Afskaffelse. Og Socialismen er ikke andet end Afskaffelse af alt Lønarbejde.

Det nye Samfund.

Det gaar daarligt an at give det et Navn; for allerede Navnet faar Folk til at stritte imod. Prøv at tale om Pengenes Afskaffelse til en Lønarbejder der saa at sige aldrig har ejet Penge selv, og han vil slaa Kors for sig; prøv at tale til hans Arbejdsgiver om en Produktionsmaade baseret paa andet end Lønsystemet, og han vil raabe Utopist efter dig, uden for Resten at vide hvad en Utopist er. *Lloyd George* sagde engang at dersom Kristendommen skulde have været startet i London, vilde den være bleven startet som et Aktieselskab med de tolv Apostle i Bestyrelsen. Det var nemlig noget Folk kunde have forstaaet. Det organiserede kristelige Slagsmaal paa Statens Aktie-Børs er alle i den Grad indlevede i at de ikke kan være det foruden. Den almindelige Leveregel er at det kan aldrig blive anderledes, eller endnu mere mistrøstende, Menneskene bliver aldrig anderledes.

Det gaar ogsaa daarligt an at fortælle Folk hvordan det kommende Samfund bliver. Men her er Vanskeligheden den at de til en vis Grad har Ret; for ingen kan beskrive Dagen i Morgen. Alligevel, der kan opstilles visse Muligheder, ja Sandsynligheder for hvordan den bliver; Solen vil staa op, og Solen vil gaa ned, tilmed over tildels andre Mennesker, for nogen maa da altid dø og nye fødes. Lad os derfor vove det her og sige, at det Kommende bliver efter alle Solemærker at dømme *et Samfund bygget op paa en ny Produktionsmaade.*

Dette har paa Forhaand omtrent alle imod sig, uden at de ved hvad det er. Derimod ved de udmærket hvad de nu lever under; for Socialdemokraterne er det som bekendt „det forbandede kapitalistiske Samfund", for de Konservative den forbandede socialdemokratiske Regering; for Republikanerne er det Monarkiet, eller for Monarkisterne Republiken; saa har vi desuden Verdenskrigen, Bolchevismen, Fascismen og meget andet at trækkes med; de Kristne bekæmper Ugudeligheden, og Gudsfornægterne bekæmper de Kristne; men her er ogsaa faareagtig Underkastelse som kun forlanger at al Ting skal blive ved det gamle; her er godt med Lovgivere og Lovovertrædere, Rigsdage og Fængsler. Det eneste Folk ikke vil vide noget af er egentlig ny Produktion. Det maa jo betyde Uorden, siger man; og saa lever man selv i den organiserede Uorden. Men ny Produktion er simpelt hen dette:

1) Da Samarbejdet er Bæreren af alt Liv i Samfund, er Arbejdets Ordning den eneste Opgave for et Samfund, alt andet bliver de enkelte Borgeres egen Sag.

2) Da den nuværende Ordning af Arbejdet gennem en Stat med Lønarbejdere har vist sig at være den højeste Grad af Uorden, maa denne saakaldte Samfundsorden afskaffes.

3) Da den gamle Produktionsmaade, almindeligvis kaldet Kapitalismen eller Statskapitalismen, ikke kan afskaffes pludseligt, thi en pludselig Afskaffelse vilde faa Arbejdet til at gaa i Staa, saa maa man begynde med at afskaffe Staten, Centralisation, og erstatte den med kommunalt Sognestyre, Decentralisation.

4) I Stedet for Arbejde under Løntvang sættes frit Arbejde, og Samarbejdet mellem Landets Kommuner ledes af faglige Organisationer af frit arbejdende Mennesker.

5) Med Statens Ophævelse ophæves alle dens Love. Er Forandringen sket gennem en Revolution, træder den revolutionære Regering tilbage straks efter Overgangen til Sognestyre, uden at nogen ny Regering indsættes i dens Sted.

— — Dette vil selvfølgelig blive mødt med Uvidenhedens velorganiserede Haanlatter. Det er som at lukke Buret op for en gammel fangen Ørn; den bliver siddende paa sin Pind, den har glemt at flyve. Arbejderklassen vil protestere; man aabner ikke uden videre Døren for en Fange der er uvant med alt udenfor Fængslet. Pressen vil protestere, den Presse hvorom Professor *Birck* har sagt: „Aviserne er i Virkeligheden i en umoralsk Kapitalismes Tjeneste. . . . Idealiteten har forladt Journalisten. . . . Den moderne Udgiver er i lykkelig Grad blottet for Overbevisning. . . . De socialdemokratiske Blade danner for saa vidt ingen Undtagelse“. Kort sagt, *alle gode Borgere* vil vende sig med Afsky fra denne Omvæltning, som de selv bliver Hovedmændene for, saa sandt som det altid er Uvidenheden og de af den avlede Misbrug der skaber de sociale Omvæltninger, og ikke den nye Ide og de faa der ser hvad Vej det bærer hen. Men lad os da tænke os en Demokrat, en af dem der søger Lykken i Mediokratiet, i det Middelmaadige, lad os tænke os hans Indvendinger mod hans egen Løsladelse af Fængslet, og lad os svare paa dem.

Naar vi afskaffer Lønarbejdet og indfører frit Arbejde, er der ingen som vil arbejde mere; Initiativet falder bort. Første Indvending. Den eneste tænkelige Drivkraft til Arbejde skulde altsaa være Udsigten til at opnaa Løn (Proletarerne) eller Magt over andre (Kapitalisterne); og Menneskene regnes for saa tarvelige, endda de holdes for skabte af Gud, at de ikke gider røre sig til noget uden at de har en Tvang over sig; eller som det ogsaa hedder, Menneskene er af Naturen onde.

Her maa vi tage baade Menneskene og Vorherre i Forsvar. En Tvang er der ganske vist som aldrig lader sig afskaffe, men det er ogsaa den der driver hele Værket; *Elisée Reclus,* verdenskendt Videnskabsmand, har udtrykt det saaledes:

„Tanken om Sult avler Tanken om Arbejde, og Hjernen vil altid foreslaa den letteste, korteste og hurtigste Vej til Opnaaelsen af Føde; man kan tænke sig al Øvrighed ude af Verden, og dog vil intet Menneske dø af Sult, eller rettere: da vil netop intet Menneske dø af Sult.“

Men nu dør der jo Millioner af Sult over hele den saakaldte civiliserede Verden, der er saa fuld af Øvrighed og rig paa Mad, og just nu, hvor Maalet er at faa andre til at arbejde for sig, er der mange som ikke gider arbejde. Lønarbejderen begynder Dagen med et: Bare det snart var Fyraften! Og rundt omkring ham er der andre som siger: Hvad skal vi faa at bestille? Ja saa dybt ligger Trangen til Arbejde i os at selv de som nu kan lade andre arbejde for sig, ikke kan holde Lediggang ud, ikke engang pr. Luksusbil rundt paa Evropas Landeveje. Men det er altsaa den egentlige Arbejder det kommer an paa; nuvel, naar han kan finde sig i Arbejde under Tvang og væsentlig til Fordel for andre, saa maa han vel kunne finde sig ogsaa i Arbejde under Frihed, hvor alle er med, uden anden Tvang end den at Føde kræver for Fremtiden altid Arbejde af en selv. Og skulde der under de Omstændigheder alligevel være nogen som ikke gider bestille noget, da er de enten syge og tilfalder Lægerne, eller vi maa kunne forsørge de faa luddovne Mennesker, der ikke er for noget at regne i Sammenligning med de Dagdrivere og den Hær af uproduktive Statsfunktionærer som de Arbejdende nu maa forsørge. Ikke at forglemme at de maa forsørge de ufrivilligt Arbejdsløse ogsaa, tilmed under et Produktionssystem hvor Arbejdsløsheden hører med som fast Institution.

Nej, saa tarvelige er Menneskene heller ikke. Driften til Selvopholdelse er desuden ikke det samme som Arbejde for sig selv alene. Det som kaldes et egoistisk, et jegsindet Individ eksisterer ikke i rendyrket Tilstand; thi ingen kan være lykkelig uden i lykkelige Omgivelser, *det er fordelagtigt at være god*, og gensidig Hjælp er i dyb Overensstemmelse med Naturen om os og dens Maal med os. Intet levende kan undvære andet levende. Saa forsimplet som Arbejdet er, hvor det er et almindeligt Slagsmaal om Profit, bliver det aldrig mere. Om da ellers den nuværende Civilisationsform har kulmineret, og det har den dog vistnok under og efter Verdenskrigen.

Den næste Indvending lyder: Sæt at man indførte frit Arbejde i Stedet for Lønarbejde, og sæt at Folk alligevel (!) vilde bestille noget, vilde der saa ikke melde sig for mange til et Arbejde og for faa til et andet, vilde man ikke foretrække det behagelige Arbejde for det mere ubehagelige? Hvem skulde f. Eks. besørge Renovationen kørt ud, lyder det tilsidst haanende. Og Svaret blev en Gang givet saaledes: Det skal den der spørger; for i det kommende Samfund skal enhver arbejde efter Evne og nyde efter Behov. Og hvad alt det andet angaar, kan man roligt gaa ud fra at naar Arbejdet faar en ædlere og skønnere Drivkraft, saa vil det ogsaa nok blive gjort. Og gjort bedre end nu da Motiverne som oftest er skidne. Lad et Sogn ordne sin Produktion selv, og lad Sogn ordne sig med Sogn, Nation med Nation; vi har jo allerede internationalt Samarbejde i Jernbaner, Dampskibe, Flyvemaskiner, Postvæsen, Telegrafvæsen, Redningsvæsen, Velgørenhed, Røde Kors, Videnskab og meget andet; nationalt Samarbejde har vi i et uhyre Forenings- og Sammenslutningsvæsen, noget der altsammen kun fungerer tilnærmelsesvis godt eller ligefrem slet, fordi det ledes af Statscentralisationer som har vist sig umulige baade indad og udad. Hvorfor da ikke bruge det af den nuværende Organisation som bruges kan, men ellers lægge det hele om paa en ny Basis? Renovationen er det ikke værd at bekymre sig for; den Gang Kongen af Sachsen blev afsat i 1918 gik han sin Vej med de fornuftige Ord: „Dann macht Ihr euren Dreck allein!“ (Saa pas I jeres Møg selv).

Jamen Moralen, Religionen, hvordan skal det gaa med dem? En Indvending saa tankeløs som de foregaaende. Naar alle Mennesker skal til at klare for sig selv uden Central, maa de Religiøse ogsaa opgive Statscentralen og se at staa paa egne Ben; de vil des-

uden vinde ved det. Men det er nok muligt at der vil blive moraliseret mindre for Menneskene end tidligere.

Endelig er der en almindelig Frygt for at vi faar ikke Lov til at lave om paa noget for Udlandet. Hvordan skal det internationale Samkvem kunne opretholdes? Ja, Vanskeligheder er der naturligvis; men skal man opgive noget fordi der er Vanskeligheder, kommer man aldrig videre. Det er jo hidtil gaaet forholdsvis godt med Samkvemmet mellem saa forskellige Lande som dem der var oppe at slaas fra 1914—18; selv den socialistiske Stat i Rusland, elendig Ihukommelse, har opnaaet Traktater med saa forsigtige Nationer som vor egen. Desuden vil de nye Ideer ikke kunne holdes ude noget Sted. Og for at tage al Ting med, saa er Lande med Produktion baseret paa frit Arbejde allerede gammelkendte. Der lever Millioner af Mennesker i Sibirien, Indien, Afrika og Amerika som ikke kender til Lønarbejde for Kapitalister; hos os selv var Eskimoerne længe fri for denne Plage, og en Del af dem er det da endnu, de siges tilmed at leve overmaade lykkeligt. I Meksiko er der den Dag i Dag en saakaldet „anarkistisk“ Koloni paa omkring 400.000 Indider, og af „Familisterer“, mindre Fællessamfund, bestaar *Cabets* Koloni endnu i Jowa i U. S. A. — han døde i 1856 — ligesaa *Helion Home* Kolonien i New Jersey, og mange har vel ogsaa hørt om *van Eedens* Koloni i Holland, og om den berømteste af dem alle, *Godins* Familistere i Guise i Nord-Frankrig hvor 4.000 Mennesker flere Slægtled igennem har levet af at fabrikere Køkkentøj, uden nogen Sinde indenfor deres eget Omraade at komme i Berøring med Penge; de „tager i Bunken“, som det hedder, og der har vist sig at være nok af alt at tage af for dem allesammen.

Men dette er altsaa det kommende Samfund: — *Indførelsen af en fornuftig Produktionsmaade.* Arbejdet vil blive det faldefærdige Evropas Redning.

Valgdagen er altid en Sanktion af det Bestaaende. Og vi skulde gerne ud af det Bestaaende.

Hr. Hans Palbos Fejlsyn paa Socialismen.

En kendt Socialdemokrat, Hr. *Hans Palbo*, skrev den 27. Juli i Social-Demokraten følgende, der er et udmærket Eksempel paa Arbejdernes gennemgaaende Mangel paa Forstaaelse af hvad Socialismen er:

> „Den moderne Socialisme erkender... at Aarsagerne til Samfundets Omdannelse i sidste Instans maa søges i Ændringer i Produktionsmaaden, hvorved det bliver muligt for nye Klasser at trænge sig frem og erobre Magten i Samfundet.“

Den „moderne“ Socialisme, siger Hr. Palbo forsigtigt; ja den lærer ganske rigtig Magtens Erobring; men den gamle lærte Magtens Tilintetgørelse. Der er sket en Forfalskning. I Social-Demokraten belæres Arbejderne om den af deres Politikere opfundne „socialistiske Stat“, som ikke nævnes med en Stavelse af Karl Marx. For ham var Socialisme og Stat nemlig skærende Modsætninger. Han har udtrykkelig lært Arbejderne *Statens Tilintetgørelse, for derved at redde Samfundet, Menneskene.* Men de ved det ikke. Og de faar heller ikke Lov til at vide det for dem der kryber til Vejrs i Staten som Embedsmænd, Pengemænd og Ministre, medens de selv bliver nedenunder som Lønarbejdere og Vælgere.

Hr. Palbo maa have haft en Følelse af at der er noget galt ved det han skriver, for langt henne i Slutningen af sin Artikel i Socialen er han kommen i Tanker om at tilføje, at Magtens Erobring sker:

> — „for ved Hjælp af dette lovlige Middel at gøre alle Arbejdsmidler til Folkets fælles Ejendom.“

Se det lyder jo smukt. Men der er den kolossale Fejl ved det, at hver Gang en ny Klasse har faaet Magten, har den ikke blot beholdt den for sig selv, men en anden Klasse er rykket ned og har indtaget de nye Magthaveres tidligere Plads, hvorved alt bliver ved det gamle. Hr. Palbo og de Arbejdere der tror paa den „moderne“ Socialisme, har nemlig helt glemt, at Magten *altid demoraliserer dem der erobrer den.* Tænk blot paa Rusland. Eller tænk paa vore egne Magthavere; de sidder jo og gør hver Dag de samme Gerninger som deres Forgængere.

Nej Sandheden er nok den som Karl Marx slog fast, men som nu forties for Lønarbejderne og de ligesaa godtroende menige Vælgere, nemlig at Socialismen er *Magtens Tilintetgørelse,* uden at sætte en ny Magt i den gamles Sted. Derom kan man læse i dette og alle følgende Numre af Ny Produktion.

Og saa skal vi i dette lille Svar til Hr. Palbo og Social-Demokraten endda ikke komme nærmere ind paa den iøjnefaldende Skavank ved deres „lovlige Middel“ til Erobring af Magten, at Valgretten i Arbejdernes Hænder ikke er andet end en Træsabel. Om de fik Flertal i Folketinget, hvad de langt fra har endnu og for Resten heller aldrig faar, saa har Kapitalisterne alle de „ulovlige“ Midler tilbage: Nægtelse af at respektere Valgretten, Udstedelse af Provisorier, Mobiliseringen af Politi, Militær og Domstole, Kapitalstrejke og meget andet. Er nogen saa naiv at tro, at Hr. Palbos „lovlige Midler“ forslaar mere her end en Jydepotte mod en Kanonkugle?

Ja, saa naive er desværre mange Arbejdere!

Ved Valgdagen er der, socialistisk set, kun det ene Gode, at de Ikke-Stemmende tæller ogsaa.

Et Skudsmaal.

Den belgiske Politiker, forhenværende Minister *de Wiart* var for nogen Tid siden paa Besøg i Kjøbenhavn og udtalte ved den Lejlighed følgende til en Pressemand:

„Socialisterne hos os i Belgien er ikke meget røde, — de er snarere hvad jeg vil kalde lidt konservative. Det er naturlig Følge af at deres Førere alle er velstillede Folk. Mange af dem endogsaa velhavende Borgere, der sidder i Bestyrelserne for rige Aktieselskaber. Jeg siger det ikke for at dadle dem, men tværtimod for at rose deres Dygtighed. Englænderne har et Ordsprog: „For at gøre en

Mand konservativ, maa man sørge for at han har noget at konservere". Der er sørget for det hjemme i Belgien".

— Vi kan selvfølgelig ikke garantere mere for Rigtigheden af dette end vi f. Eks. kan garantere for Rigtighedeu af hvad vore egne socialdemokratiske Politikere skrev hjem fra *Belgien* under Verdenskrigen om „det muntre Folkeliv i Bryssels Gader", da de rejste rundt ved Slagmarkerne som den tyske Generalstabs Gæster. Vi citerer blot og lader Folk selv om hvad de vil tro.

Centraliseringen af Arbejderledelsen gør Førerne til Generaler, Arbejderne til Soldater. Centralisering er Militarisme. Og de dummeste Individer er altid de bedste Soldater.

Hr. Povl Drachmann: Om Aktieselskabet Evropa.

I Tidsskrift for Industri har Hr. *Povl Drachmann* skrevet en Artikel, hvori han omtaler de Aftaler som Kapitalismens Internationale traf i London i 1924 (almindeligt kendte under Navnet Dawes Planen), Aftaler hvis første Resultat har været mægtige Syndikatsammenslutninger i Tyskland, hvor Arbejdernes Internationale paa Forhaand er slaaet ud for hele det kommende Aar. Om denne Sammenrotning mod Arbejderne skriver Hr. Drachmann bl. a. følgende:

„Hvad de politiske demokratiske Systemer Evropa over det længst mulige vægrer sig ved at se aabent i Øjnene og drage Konsekvenserne af, nemlig at Evropa trods al overfladisk „Bedring" og kunstig Udskydelse af Krisefænomenerne styrer mod Afgrundens Rand, det maa selvsagt melde sig først og med ubønhørlig Tydelighed til selve Produktionslivet. Efter en Aarrækkes gensidig, men blot yderligere svækkende indbyrdes Bekrigelse er da den Stund ved at oprinde, da de evropæiske Industrier i Sammenslutningstanken ser den eneste Mulighed for at undgaa det store fælles Skibbrud. Og efter at Dawes-Planen langt om længe har faaet skudt de storpolitiske Lidenskaber i Baggrunden, taler da London, Paris og Berlin atter med hinanden — og Talen drejer sig om at redde, hvad reddes kan. Et Sprog, der forstaas og følges i New York.

Det er først og fremmest Sværindustrierne, de som danner Grundvolden for de videreforarbejdende Industrier, som tenderer mod hinanden. I deres Kølvand maa nødvendigvis andre „Samtaler" drages med, og bag det hele spinder den internationale Kapital, der pludselig ser sig tildelt Rollen som Administrator og Frelser i de parlamentariske Systemers økonomiske Fallitboer, sine Traade fra Land til Land. Et System af internationale Laan efter fuldkommen fantastiske Dimensioner danner Forudsætningen for Landenes nationale Økonomi-Reorganisationer. Ikke med Urette har en engelsk Forfatter nylig karakteriseret hele denne Udvikling — som jo unægtelig ikke stod paa Programmet for det demokratiske og antikapitalistiske Tusindaarsrige, der skulde gøre Krigens Forsyndelser god igen — med Betegnelsen „Aktieselskabet Evropa". Thi selv de mest vaskeægte Kapitalfjender i Evropas store sociale Forsøgslaboratorium mod Øst har kun Tanke og Tale for international Kapital og Laan og Koncessioner.

Saaledes er en mægtig, uoverskuelig Udvikling under Udfoldelse, nu da Evropa efter Dawes-Planens Genskabelse ikke blot af Tysklands Kalkulationsbasis, men af den samlede evropæiske Tillidsatmosfære — Tillid her ganske vist brugt i høj Grad som relativt Begreb — efter ti Aars Krig og Krise atter gaar ind i Arbejdets Periode — i Genrejsningsarbejdet, i Samarbejdets Periode, bevares ingenlunde frivilligt, ledet af høje Idealer, nej, pisket dertil af den bitreste Nød."

— Altsaa ingen Idealer, men Pisken over Produktionen, det er den Hilsen „Evropas Aktieselskab" sender Lønarbejderne.

Naar Førere taber et Slag, plejer man at afsætte dem. I Arbejderbevægelsen gaar Førerne fra Nederlag til Nederlag. Og de ender som Ministre.

Proletariatets Diktatur.

Det har vist sig at Proletariatet ikke var modent til at optræde som Diktator i Rusland; det har yderligere vist sig at det for Resten slet ikke var Proletariatet der blev Diktator i Rusland; og endelig har det vist sig at det overhovedet ikke var en Diktator Rusland trængte til. Hvad man fik, var en socialdemokratisk Stat.

Det kommer først og fremmest af at *Lenin* saa forkert paa Proletariatets Beskaffenhed. En virkelig Revolution kan ikke gennemføres af den Klasse Mennesker som er længst tilbage i alle Retninger, og det var Bønderne, Arbejderne og Soldaterne i Rusland. Ingen trængte mere til at hjælpes end disse Stakler som Zardømmet havde sat saa langt tilbage; hvordan skulde de da kunne hjælpe andre? Og dernæst oversaa Lenin at en Revolution slet ikke skal dreje sig om *Proletariatets Sejr,* men om *Proletariatets Afskaffelse.* Derfor endte han som Magthaver; og Magthavere havde Proletariatet haft nok af i Forvejen.

Det blev altsaa til Bolsjevismen. Arbejderne mistede Pressefriheden, Forsamlingsfriheden, Strejkeretten, og for at tage Skrabet med ogsaa Valgretten; de mistede 8 Timersdagen, og en Masse af dem mistede det sidste de havde: Livet. De døde i Fængslerne eller stillede op ad en Mur, i Fangetransporter til Sibirien eller stukne ind i den røde Hær, mishandlede ihjel. Alt sammen til ingen Nytte? Nej, aldeles ikke; tvært imod til megen Nytte. *Sigurd Ibsen* har i nogle Artikler udtrykt det saaledes, at der er skabt „en Stemningsværdi"; vi citerer:

„Man kan sige om det russiske Styre hvad man vil, men det maa man lade det, at banalt er det ikke. Residensen paa Kreml, den kinesiske Livgarde, Kongresserne med deres Vrimmel af Vesterlændere, Orientalere og Negre, Planerne om at stikke Verden i Brand fra alle Hjørner og Kanter, en Militarisme, som kan hamle op med de borgerlige Staters, et

Diplomati, som i Samvittighedsløshed overgaar de andres; dette ejendommelige Billede forfejler ikke sin Virkning. . . . Den Mand som har villet virkeliggøre Karl Marx's Idéer i Peter den Stores Maner, har skabt en Stemning som længe vil give Efterklang, og om Bolsjevismen ikke magter Verdens Revolutionering, vil den i alt Fald have gjort sit til at Verden ikke mere kan blive den samme som før."

—. Det var denne „Stemning" der fik Magten over mange danske Arbejdere; de blev Socialdemokrater, Bolsjeviker og Statstilhængere. Og andet har de ikke faaet Interesse for endnu, maaske fordi det endnu ikke er lykkedes at skabe en ny Stemning. Vi lever foreløbig allesammen paa den der blev tilovers fra „Proletariatets Diktatur" i Rusland.

Lønnen gaar nedad. Udbytningen stiger.

Professor Wieth-Knudsen i „Formerelse og Fremskridt."

„Den socialistiske Stat"s Resultater.

Karl Marx har aldrig omtalt denne dødfødte Kalv med to Hoveder, den rene Vanskabning, for Socialisme er, som han selv sagde, Statens Tilintetgørelse, og Staten er selvsagt Socialismens Tilintetgørelse. Hvordan Fænomenet virker er der allerede mange Eksempler paa, og det største var det i Rusland; men medens vore egne Statstilhængere udmærket kan se at det gik galt for *Lenin*, ligesom de kan se at det ogsaa vil gaa galt for den anden verdensberømte Statshelt, *Mussolini*, saa bliver de alligevel ved at holde Liv i Løgnen om den socialistiske Stat. Et yndet Nummer naar Tosser kommer til Marked er *Australien*; det ligger saa rart langt borte. Vi skal derfor fortælle hvad en Reporter fra Chicago Tribune mener herom; han har gennemrejst Landet og skriver:

„Vi har længe vidst at Australien havde „nationaliseret" sine Jernbaner, men mange vil blive overrasket ved at erfare hvor langt man der er naaet. Saaledes er Regeringen for nogle Aar siden gaaet ind i Fiskeriet, købte Fiskefartøjer og arbejdede med dem. Resultatet blev ikke billigere Fisk, men Skatteforhøjelser til at bestride Udgifterne. Nu kan man heller ikke tænke sig noget Erhverv der er slettere egnet til Statsdrift end netop Fiskeri; i intet andet Erhverv kræves der som i dette den højeste Grad af Haardførhed, Mod og Taalmodighed, og noget saadant vil man ikke finde hvor Statsembedsmænd arbejder under en Statsembedsmands Tilsyn.

Den nuværende Regering i Australien har begyndt paa hvad man i Rusland kaldte et strategisk Tilbagetog til Kapitalismen. Man drev f. Eks. ogsaa egne Bagerier og mente at det vilde være en Glæde for Arbejderne at kunne købe billigt Brød, men Arbejderne opdagede at de selv maatte betale Omkostningerne, og nu er Statens Bagerier forpagtet bort til Privatmænd."

Hertil er kun at sige at det er gaaet omtrent ligesaa hos os. Statssocialisme er Statskapitalisme, og Kapitalisme er ens allevegne: umulig!

Lenins Enke.

En Kvinde som Storpolitiker.

Naar man læser i de russiske Blade om hvad Fru *Uljanowa Krupskaja*, Lenins Enke, udretter som en Slags Undervisningsminister i Sovjet-Republiken, fristes man til at falde Fru *Nina Bang* om Halsen og kysse hende.

I Moskva har der i flere Aar bestaaet en „Hovedkomite for Folkeoplysningen", og ovennævnte Dame er nu Formand i den. Sin Myndighed har hun vist ved at nedlægge Forbud mod en Række af Literaturens Storværker, ogsaa russiske; de maa hverken findes i Boghandelen eller i offentlige og private Biblioteker. Formodentlig kan hun ikke selv læse; paa hendes Liste staar nemlig bl. a. følgende Forfattere: Plato (død Aar 347 før Kristus), Aristoteles, Descartes, Kant, Schopenhauer, Herbert Spencer, Max Nordau, Nietzsche, Maeterlinck, Dostojevski, Turgenjef, Leo Tolstoj, Peter Krapotkin og Bibelen (o tempora, o Moses! som Je Kaa Lauridsen sagde). Samtlige disse Bøger erklæres for at repræsentere „den borgerlige Tankegang" og at være en Fare for den socialistiske Stat.

De af Fruen udsendte Folkeoplysnings-Agenter har konfiskeret Tusinder af saadanne Bøger og ladet dem offentlig opbrænde; muligvis er en og anden Bogelsker gaaet med i Baalet, skønt den normale Afstraffelse i Rusland ellers er Hængning eller Skydning. Ligefrem sorgmuntert virker det at mellem de af Lenins Enke sortstemplede Bøger findes Belgieren *Maeterlincks* verdensberømte Skildring af Biernes Liv. Sagen er at Bierne lever saa fornuftigt i deres Kube, at Borgerne i den socialistiske Stat i Rusland let kan tage Skade paa deres Uvidenhed ved at læse om det. Altsaa bør Bogen om Biernes Liv brændes.

„Du sover, hellige Rusland, med Fødderne imod Kaukasus og Hovedet imod Polen!"

Kvindesagen er denne: at føre Arbejdernes Hustruer og Døttre ud af Fabrikerne, tilbage til Hjemmene.

Sigurd Ibsen: Om Politikernes Anmasselse og Vælgernes Faareagtighed.

Nedenstaaende er Uddrag af en Artikel som Henrik Ibsens meget kendte Søn *Sigurd Ibsen* har faaet optaget i Politiken en Gang i Juni 1922, tilsyneladende af en Fejltagelse, for den levner, som man vil se, ikke Politikens Gerning Ære for 2 Skilling.

Til alle Tider har Folkene set op til Forsyn i tobenet Skikkelse. For nogle Tusinde Aar siden hed Forsynet Ramses eller Xerxes, i Gaar hed det Wilhelm eller Franz Josef eller Nikolaus, i Dag hedder det Lloyd George eller Poincaré eller Lenin.

Menneskenes Herredømme over Naturen har udvidet sig umaadeligt i Aarhundredernes Løb, men sine egne Herrer er Folkene endnu ikke. Om man ikke vidste det før, erfarede man i 1914 at i Spørgsmaal, som er afgørende for Krig og Fred, var Evropas Nationer omtrent lige saa umyndige som de persiske Skarer, Storkongen i sin Tid drev over Hellesponten.

De er ikke blevet mere selvbestemmende nu. Hver Gang der er en af disse noksom bekendte Sammenkomster mellem Højpolitikens ledende Mænd, venter Evropa i passiv Spænding paa det skæbnesvangre Resultat. For disse to—tre Mænd har faktisk vor Verdensdels Skæbne i deres Haand. De er vort jordiske Forsyn.

Et Forsyn burde jo rigtignok kunne forudse, og det viser sig atter og atter, at de Ledere der er Tale om, udfører denne Funktion overmaade daarligt. Om Fremtiden véd de knap mere end vi. Fetischdyrkelsen udstyrer dem med en Slags overnaturlig Forudseenhed; men i Virkeligheden er de halvblinde og famlende Mennesker, hvis eneste Overlegenhed bestaar i den Sikkerhed, hvormed de opkaster sig til andre halvblinde og famlende Menneskers Formyndere.

Hvis de tror paa *sig selv*, er det en uhyre Anmasselse; naar vi tror paa *dem*, er det en uhyre Faareagtighed.

Platon mente, Filosoferne burde regere.

Det var formentlig i Tilknytning til denne Tanke at *Ostwald* for en Del Aar siden fremkom med et Forslag, som fandt en begejstret Tilhænger blandt andre i den russiske Digter *Gorki:* alle Landes Elite skulde samle sig om den Opgave at bringe Fornuft i Politikens kaotiske Tilstand.

Folkene ledet, ikke længer af kortsynede og egennyttige Fagpolitikere, men af Jordens ypperste Aander i Forening: hvilke Perspektiver aabner ikke denne Idé. Men ser man nærmere til, da opdager man at den er upraktisk.

Eliten er nemlig ikke skikket til Sammenslutning. Skabt til at gaa i Flok og Følge er det menneskelige Middelgods, de som er formet over en og samme Læst. Men Elitemennesker har hver og en deres individuelle Særpræg, og just denne Egenart hindrer deres Forbund.

Ikke at tale om at de færreste Elitemennesker turde have særlig Forstand netop paa politiske Spørgsmaal. Om der ogsaa sammenkaldtes et Parlament af Verdens mest fremragende Tænkere, Forskere, Kunstnere, Teknikere, Administratorer og Forretningsmænd, det vilde vise sig afmægtigt lige overfor den Politik det skulde omskabe. De forskellige Begavelser kunde ikke samvirke, men vilde indbyrdes ophæve hverandre og kun mødes i det som alle havde tilfælles, det vil sige i det hverdagslige.

Nej, Eliten kan ikke omskabe Politiken, og Fagpolitikerne hverken kan eller vil det. Skal Politiken gennemtrænges af Fornuft, kan det kun ske ved *en Aandsbevægelse* i Lighed med Reformantionens.

— Det er en Aandsbevægelse *Ny Produktion* slaar til Lyd for.

I de sidste Aar har det socialdemokratiske Parti ikke i nogetsomhelst adskilt sig fra de borgerlig Radikale.

Gerson Trier i 1916.

Kulkrisen i England.

En blind Krigsinvalid bliver hjulpet op paa en socialistisk Talerstol i Hyde Park i London. Han har bedt om at faa Lov til offentligt at fremsætte en Ide til Kulkrisens Løsning og Aflastning af Arbejdsløsheden. Tilhørerne venter i Spænding. Lige i Forvejen har tre Delegerede fra Kulminedistrikterne talt og oprullet et frygteligt Billede af Nøden i disse Egne. De fleste Minearbejdere tjener ikke mere end 7 Shilling og 6 Pence pr. Dag, og mange af dem har endda ikke Arbejde mere end to Dage om Ugen. 7 Timersdagen er i Virkeligheden en 8 Timersdag, da det tager 1 Time at komme ned i Gruben og op igen. Som Middel mod Krisen havde alle tre Talere krævet en saa haardhændet Forholdsregel som Nationalisering. Intet Under at man ventede i Spænding paa at Krigsinvaliden skulde fremkomme med et endnu mere revolutionært Forslag.

Da han begyndte med en Hyldest til „Union Jack“ (Nationalflaget), sank Stemningen hos Tilhørerne, og da han endelig, efter mange Omsvøb, fik fortalt at hans Ide gik ud paa at lade de arbejdsløse Grubearbejdere dyrke den engelske Jord der ligger i Brak, blive Bønder og Husmænd, gik Stemningen i den kommunistisk prægede Forsamling over til kold Ligegyldighed, og det spredte Bifald der faldt var nærmest dikteret af Medlidenhed med Invaliden.

For de engelske Kulminearbejdere ligger Fremtiden i et haabløst Mørke, og den Diskussion om Krisens Aarsager der føres i Dagspressen er ikke egnet til at give Haab om en Løsning. Man ligefrem vrider sig for at finde Aarsager til Krisen der berettiger til det gammelkendte Helbredelsesmiddel: længere Arbejdstid og lavere Løn. I en Artikel hedder det: „I sine Drøftelser af Krisens Aarsager hæfter man sig især ved den utilfredsstillende Produktivitet“; men dette bliver modsagt i en anden Artikel fra samme Blad hvor man faar at vide at: „Produktionen er større end Efterspørgslen, fordi Verden er bleven fattig og tvinges til at nedsætte Forbruget“.

Der er ingen Tvivl om at Produktionen er større end Efterspørgslen, og da vil det ikke nytte England at forøge Produktiviteten, det vil jo kun medføre yderligere Prisfald paa Kul, og saa er man lige nær. Det er muligt at Verden er bleven fattig (paa hvad?), men det er i hvert Tilfælde ikke paa Kul.

Nej, Udsigterne til mere Beskæftigelse for de engelske Kulminearbejdere bliver ikke lysere af at følge denne Diskussion. Der vil ikke i en overskuelig Fremtid blive Beskæftigelse for dem alle igen; i alt Fald ikke i Mineindustrien. Olie og Vandkraft har tildels fortrængt Kullene. At Oljekilderne vil være tømte i Løbet af 25 Aar er til ringe Trøst for en Kulminearbejder, i Særdeleshed hvis han er i en Alder af 50.

Hverken forøget Produktivitet, længere Arbejdstid eller Minearbejdernes Krav om Nationalisering af Gruberne vil gøre Ende paa Krisen. Den blinde Krigsinvalid anviste i hvert Fald en Vej der faldt i Traad med en af Krisens virkelige Aarsager. Der er ikke Brug for saa mange engelske Kul som tidligere og følgelig heller ikke for saa mange Minearbejdere. Konsekvensen maa blive at der skal skaffes de Overflødige anden Beskæftigelse. Men om det bør blive som Dyrkere af den engelske Jord, er et andet Spørgsmaal. For Danmarks Økonomi vilde det ikke være heldigt, og for Englands ikke nødvendigt. *A. V. L.*

I Provinspressen stod der forleden Dag som noget forfærdeligt, at nu var der Arbejdsmænd der tjente ligesaa meget som en Dommer.

Jamen Dommerne kan undværes. Det kan Arbejdsmændene ikke.

Grosserer Peschcke-Køedts Mening om Samfundets Rigdom.

En Masse Mennesker, mærkværdig nok mest Arbejdere, gaar omkring i den mugne, skimlede, halvraadne Tro at Rigdom er Penge. Som om noget Menneske nogen Sinde havde levet af Penge! Vi lever allesammen af *Arbejde*, visse Folk desværre af *andres Arbejde*. Hør nu hvad en gammel erfaren Finansmand, Grosserer *Peschcke-Køedt,* en Gang har skrevet herom i Politiken:

„Falliter er meget ubehagelige for de Kreditorer, der rammes af Tabene. Men selv om alle Debitorer fallerede, alle Banker standsede deres Betalinger, og alle Stater gik saa fuldstændig Bankerot, at samtlige Verdens Kreditorer tabte hele deres Tilgodehavende, saa vilde Samfundet, set som Helhed, ikke være fattigere end før. Verdens samlede Gæld svarer til Verdens samlede Tilgodehavende. Alle effektive Værdier vilde være til Stede efter Katastrofen. En almindelig Forstyrreelse og Formueforskydelse vilde ryste hele Samfundsorganismen. Men Kreditorernes Tab vilde blive opvejet af Debitorernes Vinding, og en Mængde stemplet Papir, der hidser Lidenskaberne og gør Menneskeheden nervøs, vilde blive forvandlet til Makulatur."

Det kan ikke siges bedre. Og det vilde aldrig faa Lov til at staa i Statsministerens Regeringsorgan. Men det kan staa i Ny Produktion.

De Rige er Skyld i Fattigdommen, jamres der altid i Arbejderpressen. Men man fortæller dem ikke, at saa er det vel for Pokker ogsaa de Fattige der er Skyld i Rigdommen.

Det er det Ny Produktion vil fortælle dem.

Hans Jæger og Lægen.

En Samtale.

I Tilskueren for December 1907 skrev *Hans Jæger* en Artikel om sine Oplevelser i Danmark. Han skrev mismodigt; for, som han plejede at sige: „I Danmark er der altsaa ikke nogen Ting at gøre."

Først berettede han om en Sammenkomst han havde haft med et halvt hundrede kjøbenhavnske Arbejdere for hvem han havde holdt et Foredrag om det han kaldte „den matematiske Umulighed" hvorefter vort Produktionssystem er ordnet. De kunde ikke forstaa Socialismens Teori, siger han; de var nærmest Socialdemokrater. Bagefter traf han sammen med en Læge, og af Samtalen med ham refererer vi følgende:

Hans Jæger: Har De læst noget af det jeg har skrevet?

Lægen: Gu' har jeg ej, og jeg agter heller ikke at læse det. Hvor Fanden kan De ogsaa finde paa at skrive den Slags Bøger? Ved De da ikke at vi lever i en Specialiteternes Tidsalder, hvor hver Mands Tankegang tidlig bringes ind i en bestemt Skure som den siden aldrig forlader. Det er ganske haabløst at faa ham til at begribe noget som helst der ligger udenfor Skuren, han ser ingen Ting der ligger udenfor den — det er som om han har faaet Skyklapper for Øjnene. Giv de bare derfor den Tanke op at saadanne Ideer skulde kunne vinde Indgang blandt Menneskene; de er allerede nu altfor specialiserede til kunne opfatte det — og de bliver det mere og mere for hver Dag som gaar.

Hans Jæger: Der kan være noget sandt i det. Men nogen maa der da for Fa'n være til hvem en fornuftig Tanke kan naa ind bag Skyklapperne. *Jeg* tror det. Og jeg tror at den matematiske Umulighed, hvorpaa vort Samfund hviler, er en saadan enkel, selvindlysende Tanke, som kun behøver at fremsættes for at blive forstaaet selv af den mest forstokkede Specialist. Og derfor skal jeg aldrig blive ked af at gentage den.

— Det var som sagt i 1907. Og Jorden har da „for Fa'n" ikke staaet stille siden den Tid.

Til Overvejelse for Hr. Krigsminister Rasmussen:

Frederik den Anden af Preussen sagde: „Hvis mine Soldater begyndte at tænke, vilde ikke en af dem blive i Geleddet."

To Viser af Gustav Frøding.

Idealet.

Idealet er her, Idealet er der,
Idealet ligner Sankt Poul og Sankt Per,
Idealet er sort, Idealet er hvidt,
og som Kejserens Skæg af et eget Snit,
Idealet er let, Idealet er tungt,
Idealet er gammelt, Idealet er ungt,
Idealet er Sminke, Idealet er Pudder,
Idealet er Lenins og Trotzskis Sludder,
— jeg tror det er bedst at enhver har sit,
som jeg har mit.

Drømmeren.

Se Drømmeren kommer der,
sit Hoved mod Brystet sænket han bær.

Paa ensomme Stier vil Drømmeren vandre
og er ikke som os andre.

Han drømmer Drømme saa himmelhøje,
at Sol og Maane sig for ham bøje.

Vorherre selv satte Sønnenavn paa ham,
kom lad os slaa ham!

Tro paa Gud er noget lignende som Tro paa Livet, paa sig selv eller paa Menneskene. Det eneste usle er Tro paa ingen Ting.

Ulykken ved Arbejdets Socialisering.

Naturforskeren Professor *Wesenberg-Lund* skriver herom:

„Det der karakteriserer de lavest staaende Organismer er, at jo mindre kompliceret hele Dyrets Bygning er, des mere mangesidede Funktioner kan Organismens Elementardele, de enkelte Celler, udføre. Omvendt er i den højest komplicerede Organisme de enkelte Cellers Funktion meget skarpt begrænset. Det er Arbejdsdelingens Specialisering, der møder os overalt i Naturen som i Menneskenes Liv.

Hos de laveststaaende Nationer kan hver af Stammens Medlemmer lidt af hvert; enhver i Stammen kan lave den Naal, hvormed Skindet sys sammen; men i vort Samfund kan kun en ganske enkelt Individgruppe lave Synaalen; og saa skal der endda, inden Synaalen er færdig, anvendes en hel Række Arbejdere, der hver for sig ene og alene kan en speciel Ting, en af de mange Enere i det Arbejde der sammenlagt bevirker at Raamaterialet bliver Naal.

I Naturen som i Menneskelivet medfører den høje Specialisering den store Fare. Paa lavere Kulturtrin er enhver Husstand sin egen Skomager og Skræder, men i vort Samfund kan en Skræder dø af Sult, selv om han, hvis han brød ud og blev Skomager, kunde tjene Millioner. Derfor maa ogsaa hele Samfundet være indstillet paa, at en Skræder altid skal kunne friste Livet som Skræder, selv om han saa i øvrigt bare for en Tid kunde tjene tykt som Havnearbejder, og selv om det netop var som saadan at Samfundet i den Tid havde Brug for ham.

En saadan Samfundsordning har sine ubestridelige Fordele, men billig er den ikke; Lønnen vi maa betale er *nedstemt Lykkefølelse* hos de fleste, hos en stor Del af Verdens Menneskemateriale totalt Ukendskab til denne Lykkefølelse, og Manglen af den skaber en Masse Samfundsulykker."

— Professor *Wesenberg-Lund* har Ret. Det nuværende Produktionssystem med dets daglange Specialisering — Millioner af Mennesker ved et Maskinhaandtag, andre Millioner nede i Minegange o. s. v. — dræber Lykkefølelsen. Systemet maa væk! Men Specialiseringen kan beholdes; den skal blot gøres lykkeskabende, og det er den ikke under en Produktion hvor Maskinteknikens enorme Udvikling ikke til Dato har forkortet Arbejdstiden med en Time for et eneste Menneske! Vi lever i det rene Produktionsvanvid.

Den religiøse Meningsløshed begynder dér, hvor man absolut vil have at andre skal tro det samme som en selv.

Produktions-Barometret.

Arbejdernes(!) Brændselsforretning, der blev startet af Kejser Wilhelms Agent Doktor *Helphand* kaldet Parvus og havde Hr. *Kiefer* til Direktør, er kommen til at skylde 5½ Million Kroner til Arbejdernes(!) Landsbank, hvor Hr. *Kiefer* var Bankraadsformand. I den Anledning er Hr. Kiefer gaaet af som Direktør med fuld Honnør og formodentlig ogsaa med fuld Pension. Han har sagt til Bladene, at Brændselsforretningens uheldige Tilstand skyldtes den milde Vinter, og at han „ikke kunde kæmpe imod Vorherre."

Altsaa naar Vorherre er god mod Arbejderne og giver dem en mild Vinter, gaar det Arbejdernes(!) Forretninger daarligt. Med andre Ord, de er ikke baserede paa at det skal gaa Arbejderne godt.

Hvis dette ikke er det rene Produktionsvanvid, saa ved vi ikke hvad det skal kaldes. Men det er unægtelig den Slags Spekulationsforetagender Folk bliver Millionærer paa — det vil sige altsaa ikke Arbejderne.

* * *

Til Ritzaus Bureau telegraferedes en Dag fra New York:

„Paa Børsen i Gaar fandt der den største Omsætning i de sidste 20 Aar Sted. Børsen var som Følge af Lørdagen kun aaben i to Timer, og i denne korte Tid skiftede over 1½ Million Papirer Ejere. 50 Papirer oversteg deres højeste Kurser i 1924. Den vanvittige Spekulation omfattede en Mængde Papirer, der iblandt Elektricitets-, Staal-, Jernbane- og en Del andre Industriaktier. Det var bogstavelig talt umuligt for Vekselererne at efterkomme den Mængde af Ordrer som indløb. Børsen lignede fuldstændig en Sindssygeanstalt, fyldt med Vekselerere der skreg op og kravlede op paa Ryggen af hinanden for at afgive Ordrer."

Børsen i Kjøbenhavn er en Slags Filial af den i New York og de andre store Galeanstalter for Handel og Omsætning, og den støttes af de samme Blade som optrykte ovenstaaende

Telegram og aabenbart morede sig over den urolige Gang paa sjette Afdeling — i New York. At vi selv er lige saa forrykte, kan de ikke se.

* * *

Bladene i Berlin fortæller at der sidder over 7,000 politiske Fanger rundt om i Tysklands Fængsler. De fleste er Arbejdere. Og nu meldes fra Rom, at Kongen af Italien i Anledning af sit 25 Aars Jubilæum har benaadet 15,000 Fanger.

Det er det man kalder for „ordnede Tilstande". Naar man ikke tænker sig om.

* * *

Den tyrkiske Regering har forbudt Toldbetjentene at have Lommer i deres Uniformer.

Det er vistnok det som Politikere i alle Lande kalder for en tidssvarende Reform.

* * *

I Grækenland er der udbrudt en Selvmordsepidemi; Ministeriet har i den Anledning udarbejdet en Lov om Straf for Selvmordsforsøg.

Hvorfor ikke: Dødsstraf? Den Lov bliver saamænd ikke mere vanvittig end saa mange andre.

* * *

Autoritetstroen synker. En Mand i Køge har i sit Testamente nedlagt Forbud mod at Byens Politimester overværer hans Begravelse.

I Køge nærmer man sig aabenbart revolutionære Tilstande.

* * *

Professor *Birck* opgør Danmarks Stats- og Kommunegæld til omkring 2,000 Millioner Kroner. Og som et andet Eksempel paa vort Finanstalent anfører han, at under og efter Verdenskrigen før Kraket opkøbte vi 3.000 Millioner Mark, der nu er for Makulatur at regne.

Saadan ser det altlaa ud paa Pengemarkedet.

* * *

Et Blad skriver ganske tankeløst følgende:

„Kinesernes Arbejdsevne og Ædruelighed gør dem frygtede overalt."

Hvilket socialt Vanvid skjuler der sig ikke bag disse Ord; Staterne i Europa frygter for flittige og ædruelige Arbejdere.

En Fanatiker er ens, enten han er Indre Missionsmand eller han er Fritænker.

Rigsdags-Nyt.

I Rigsdagskrese forlyder det at Socialdemokraterne har i Sinde igen at indbringe deres gamle Lovforslag om Afskaffelse af Ordener. Hertil skal Justitsminister *Steincke* dog have stillet et Ændringsforslag; han mener nemlig at i Henhold til det kendte Ord om at Ordener hænger man paa Idioter, bør Forslaget hellere gaa ud paa Afskaffelsen af Idioterne.

Det antages imidlertid at Flertallet ikke agter at følge Justitsministeren, da hans Ændringsforslag maa anses for altfor farligt for Partiet.

* * *

I et Blad averteres der med „Jerntraadsnet for Rotter i de ved Lov af 6/5 1921 vedtagne Dimensioner."

Ja hvad var Mennesker og Rotter uden Lovgivere!

Skibspræstens Oplevelser hos de Vilde.

En Føljeton *udenfor det almindelige* bliver paabegyndt i næste Nummer af Ny Produktion.

Den handler om en Skibspræsts Besøg hos nogle Sydhavsbeboere, med hvem han kommer i Diskussion om sin egen europæiske Moral og den de har. Det er to Civilisationer der mødes, en gammel udlevet og en gammel der har holdt sig frisk, fordi den har været fri for Import af daarlig Civilisation. Skibspræsten er Repræsentant for forpinte Mennesker der har levet vildt; de Vilde han taler med er rolige og lykkelige. Han kommer fra Lande hvor alt er Oprevethed og Slagsmaal; de lever i Fred med sig selv og andre.

Forfatteren? Ja det er selvfølgelig ingen af vore nulevende triste Romanforfattere. Han er død for halvandet hundrede Aar siden; men han er mere levende end nogen af dem der nu skriver Avisføljetoner. *Georg Brandes* sætter ham himmelhøjt. Og det gør vi ogsaa, skønt maaske nok ud fra andre Grunde end dem Brandes anfører. Og vil De læse noget i bedste Forstand nyt, saa tag i næste Nummer af Ny Produktion fat paa:

Skibspræstens Oplevelser blandt de Vilde.

Smaa Historier.

Proletaren.

En fattig Mand sad som Fange i et dansk Arresthus. En Dag undveg han; Trangen efter Frihed havde tilsyneladende gjort ham utaalmodig og stærk.

Der gik nogle Dage. Saa kom han tilbage; han meldte sig selv, som det hedder.

— Hvorfor kommer Du igen? spurgte de.

— Jo, svarede han, for jeg vidste at om Torsdagen skulde vi have Gule Ærter!

Han var alligevel hverken utaalmodig eller stærk. Han var som en Proletar almindeligvis er — ingen Ting.

* * *

Lykke-Landet.

Om En spørger mig: Hvordan er der i Lykke-Landet? da vil jeg friligen svare ham bart ud, som og en Gang en Præst svarede: Om En vil i Himmerige, begynder han ikke med at spørge: Hvordan er der i Himmerige, tegn mig det af? Men han begiver sig paa Vej derhen. Eller en Læge fortalte: Om et Menneske gaar med en Sygdom, spørger han ikke: Hvorledes skal jeg leve uden denne Sygdom, naar jeg er bleven den fri? Men han giver sig til at arbejde paa at blive den fri.

Klaus Mortensen Tøndebinder.

Ny Produktion.

Redaktion: Lille Marstrandsvej 3, 3. Sal. Ø.
Ekspedition: Fredericiagade 53. K.

Abonnementspriser: Pr. Kvartal Kr. 1,75.
„ Halvaar „ 3,50.
„ Aar „ 7,00.

Faas hos Bladhandlere og i Kiosker.

Emil Kristensens Bogtrykkeri, Sct. Pederstræde 27, København.